

КОДИНЕЦЬ А. О.,
доктор юридичних наук, доцент,
доцент кафедри інтелектуальної
власності
(Київський національний університет
імені Тараса Шевченка)

УДК 347.412.1

ДОГОВІР ПРО КОНФІДЕНЦІЙНІСТЬ: ІСТОТНІ УМОВИ ТА ОСОБЛИВОСТІ РЕГУЛЮВАННЯ

Стаття присвячена визначенню поняття й місця договору про конфіденційність у системі цивільно-правових зобов'язальних відносин, характеристик його істотних умов та особливостей, окресленню специфіки юридичних фактів, на підставі яких виникають, змінюються і припиняються інформаційні договірні зобов'язання. З позиції юридичної доктрини аналізуються ознаки договору про конфіденційність, обґрунтовується концепція цивільно-правового регулювання інформаційних відносин, визначаються тенденції та перспективи правового регулювання інформаційних зобов'язань у законодавстві України.

Ключові слова: інформація, інформаційні відносини, інформаційне зобов'язання, комерційна таємниця, договір про конфіденційність.

Статья посвящена рассмотрению правовой природы и места договора о конфиденциальности в системе гражданско-правовых обязательственных отношений, характеристике его существенных условий и особенностей, определению специфики юридических фактов, на основании которых возникают, изменяются и прекращаются информационные договорные обязательства. С позиции юридической доктрины анализируются признаки договора о конфиденциальности, обосновывается концепция гражданско-правового регулирования информационных отношений, определяются тенденции и перспективы правового регулирования информационных обязательств в законодательстве Украины.

Ключевые слова: информация, информационные отношения, информационное обязательство, коммерческая тайна, договор о конфиденциальности.

The article is devoted to the consideration of the legal nature and the place of confidentiality agreements in the system of civil relations, the characteristics of their types and features, the specificity of legal facts, on the basis of which information contractual obligations arise, change and terminate. In the article from the perspective of legal doctrine are examined confidentiality agreements as well as the concept of civil-law regulation of information relations, trends and perspectives of legal regulation of information obligations in the civil legislation of Ukraine.

Key words: information, information relations, information obligations, commercial secret, confidentiality agreement.

Постановка проблеми. На сьогоднішній день у галузі інформаційної діяльності укладається велика кількість різних за своїм характером і природою договорів, частину з яких становлять специфічні договірні конструкції, притаманні лише зазначеній сфері. Цю обставину вважаємо не випадковою, адже в сучасних умовах становлення та розвит-

ку інформаційного суспільства зростає роль і значення інформації як соціального блага і правового феномена. Отже, науковий аналіз правової природи й місця договірних моделей забезпечення реалізації інформаційних прав суб'єктів, визначення їх особливостей та аспектів договірного регулювання інформаційних відносин набувають особливого значення.

Проблемам правового регулювання договірних інформаційних відносин присвячені наукові дослідження вітчизняних і зарубіжних авторів: Т.І. Бегової, Б.М. Гоголя, В.І. Жукова, В.О. Калятіна, Ю.В. Носіка, В.Є. Петрова, В.С. Цимбалюка та інших учених. Науковим підґрунтям дослідження зазначених проблем є праці О.В. Кохановської – розробника вітчизняної доктрини цивільно-правової регламентації інформаційних відносин.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження поняття й місця договору про конфіденційність у системі цивільно-правових зобов'язальних відносин, визначення його істотних умов та особливостей, окреслення специфіки юридичних фактів, на підставі яких виникають, змінюються і припиняються інформаційні договірні зобов'язання.

Результати дослідження. Особливим видом договорів у сфері інформаційних відносин є договір про конфіденційність. На відміну від договорів у сфері створення інформації та надання інформаційних послуг, такий договір регламентує пасивну поведінку боржника і спрямований на утримання від учинення дій щодо порушення інформаційних прав контрагента, тобто від розголошення певної інформації, яка була йому надана чи стала відомою у зв'язку з його участю у відносинах із кредитором.

Договір про конфіденційність є одним із найпоширеніших видів договірних зобов'язань, предметом якого є інформаційні права особи. Такий договір часто укладається як умова інших договірних зобов'язань – у сфері банківських, страхових, трудових відносинах тощо. Проте він може оформлюватися окремо у вигляді самостійного документа безпосередньо не пов'язаного з правовою підставою його укладання. За своєю сутністю договір про конфіденційність спрямований на забезпечення додержання певного обраного сторонами режиму інформації. Як слушно зауважує Ю.В. Носік, за договором про конфіденційність одна сторона (конфіденціал) зобов'язується забезпечити та виконувати режим обмеженого доступу до інформації, яку отримано від другої сторони (конфідента) або доступ до якої надано такою другою стороною [1].

Договір про конфіденційність (договір про нерозголошення інформації) – це різновид договірних інформаційних зобов'язань, у яких одна сторона (конфіденціал) має дотримуватися обумовленого договором режиму інформації, наданої іншою стороною (конфідентом) чи отриманої нею у зв'язку участю у відносинах з конфідентом.

Об'єктом договорів про конфіденційність може бути комерційна таємниця чи інша конфіденційна інформація (персональні дані, таємниця особистого (приватного, сімейного) життя, комерційна таємниця тощо). Варто погодитись із Ю.В. Носіком, який, характеризуючи об'єкт договору про конфіденційність, наголошує, що «не може бути об'єктом договорів про конфіденційність: відкрита інформація; інформація, яка підлягає обов'язковому опублікуванню (оголошенню); інформація, доступ до якої згідно із законодавством не може бути обмежений; інформація про протиправні дії» [2, с. 312].

Ураховуючи особливий характер об'єкта договору про конфіденційність, проаналізуємо особливості правового режиму комерційної таємниці як об'єкта інформаційних відносин і визначимо специфіку правового регулювання відносин, пов'язаних із обігом прав на комерційну таємницю в договірних зобов'язаннях.

В умовах конкуренції між суб'єктами підприємницької діяльності володіння цінною інформацією про технологію виробництва продукції, її складники, методи мінімізації витрат і підвищення доходів та іншими відомостями надає суттєві переваги на ринку певному товаровиробнику, дає йому змогу отримати значні прибутки. Таємна комерційна інформація стає цінністю для суб'єкта й потребує надійної охорони, правовий режим якої унеможливував би поширення чи передачу таких відомостей без згоди володільця будь-яким особам. Виникає нагальна потреба в гарантуванні інформаційної безпеки суб'єктів, що мають доступ

до комерційної таємниці, та, як наслідок, у нормативному вдосконаленні правоохоронного механізму в галузі використання комерційно цінної інформації.

Охорона комерційної таємниці від незаконного використання здійснюється за допомогою різних правових заходів. Деякі держави прийняли спеціальні акти про охорону комерційної таємниці, інші забезпечують її охорону на підставі положень законів про недобросовісну конкуренцію. Окремі держави забезпечують охорону таємниці в межах загальної системи про цивільно-правовий делікт. Досить часто права особи на комерційну таємницю охороняються засобами кримінального права, проте така охорона передбачає доведення поінформованості правопорушника про таємний характер інформації та наявність його умислу щодо вчинення дій з розголошення комерційної таємниці. Тому, як правило, більш ефективним є цивільно-правовий захист прав особи на комерційну таємницю, що може забезпечуватися як загальними нормами цивільного законодавства, так і нормативними положеннями щодо боротьби з недобросовісною конкуренцією.

Нині в чинному законодавстві України лише формується система законодавчої охорони суб'єктивних прав на комерційну таємницю, а особливості її правового режиму є предметом окремих наукових досліджень у вітчизняній цивілістиці [3; 4; 5; 6]. Норми, що спрямовані на забезпечення правової охорони комерційної таємниці, закріплені переважно в положеннях глави 46 Цивільного кодексу України (далі – ЦК України) [7], а також у законодавстві про інформацію [8]. Охорона прав суб'єкта на комерційну таємницю здійснюється також засобами адміністративного та кримінального права (Законом України «Про захист від недобросовісної конкуренції» [9] і статтями 231, 232 Кримінального кодексу України [10]).

Комерційна таємниця визнається чинним законодавством як об'єкт права інтелектуальної власності, проте за своєю сутністю відомості, що становлять комерційну цінність і охороняються як таємна інформація, не повинні обов'язково мати творчий характеру. Тому варто погодитися з висловленою в юридичній літературі позицією [4] щодо необхідності поширення на регулювання відносин, пов'язаних із охороною комерційної таємниці, положень цивільного законодавства про регулювання інформаційних відносин. Договір про конфіденційність є одним із видів цивільно-правових зобов'язань, спрямованих на додержання встановленого режиму доступу до такої комерційної таємної інформації

Зміст договору про конфіденційність становлять права й обов'язки конфідента та конфіденціала з приводу забезпечення й виконання режиму обмеженого доступу до інформації. Основними правами конфідента є право вимагати від конфіденціала забезпечення й виконання режиму конфіденційності інформації та право контролювати виконання ним такого режиму. Обов'язків конфідент за договором може й не мати, оскільки договір про конфіденційність може бути одностороннім. Проте в оплатних договорах про конфіденційність на конфідентові лежить обов'язок здійснити зустрічне надання, передбачене договором (сплатити конфіденціалові кошти, передати майно, виконати роботи тощо) [1].

Договір про конфіденційність стосується забезпечення певного режиму обмеженого доступу до інформації. Тому в літературі висловлена позиція, що надання інформації або надання доступу до інформації, яка є об'єктом договору про конфіденційність, не входить до його змісту й не становить обов'язку конфідента за цим договором. Підстави, порядок та умови надання такої інформації конфіденціалу перебувають поза договором про конфіденційність і суттєвого значення для нього не мають [2, с. 313].

Загалом погоджуючись із наведеною думкою, варто, проте, зауважити, що договір про конфіденційність опосередковує відносини щодо збереження інформації, тобто пасивний обов'язок конфіденціала утримуватися від учинення дій, спрямованих на надання чи передання прав на інформацію іншими особам. Однак для виконання зазначеного обов'язку конфіденціал повинен отримати інформацію та права на неї. Набуття прав на інформацію може опосередковуватися договором про надання прав на інформацію, який може бути укладений як самостійний договір чи договір про надання інформації та про конфіденційність. В останньому випадку такий договір має складений характер і регулює відносини щодо надання прав на інформацію й зобов'язання нерозголошення отриманої інформації.

За своєю сутністю договір про надання прав на інформацію та утримання від її розголошення третім особам подібний до правової конструкції договорів ліцензійного виду, укладених на умовах невиключної або одиначної ліцензії. Згідно зі ст. 1108 ЦК України, виключна ліцензія видається лише одному ліцензіату й виключає можливість використання ліцензіаром об'єкта права інтелектуальної власності у сфері, що обмежена цією ліцензією, та видачі ним іншим особам ліцензій на використання цього об'єкта в зазначеній сфері. Хоча категорії «ліцензійний договір» і «ліцензії» широко застосовуються у сфері розпоряджання майновими правами інтелектуальної власності для опосередкування договірних відносин з надання прав інтелектуальної власності, проте законодавство не обмежує можливості використання таких договірних конструкцій також для опосередкування процесів надання прав на інформацію й установлення обмежень щодо їх надання іншим особам (закріплення заборони щодо розголошення інформації).

Ураховуючи, що результати інтелектуальної діяльності є різновидом інформації, допускаємо можливість застосування для договірних відносин у сфері надання прав на інформацію та збереження режиму конфіденційності щодо наданої інформації договірної конструкції ліцензійного договору на умовах виключної чи одиначної ліцензії. За такого підходу договір про конфіденційність може бути визначений як різновид ліцензійного договору про надання прав на інформацію, згідно з яким одна сторона (ліцензіат, конфіденціал) має дотримуватися обумовленого договором режиму інформації, набутої від іншої сторони (ліцензіара, конфідента), й зобов'язується не надавати права на інформацію іншим особам.

Науковцями наголошується, що договори про конфіденційність мають цивільно-правову природу, хоча укладатись можуть і в таких сферах, де превалюючим є регулювання іншої галузі права, наприклад, у сфері трудових відносин [1]. При цьому досить важливим є визначення можливості працівника зберігати в таємниці конфіденційну інформацію після свого звільнення. Складність у вирішенні цього питання пов'язана з тим, що подекуди важко чітко розмежувати право працівника на використання досвіду та знань, отриманих на попередньому місці роботи, і право колишнього роботодавця на збереження в таємниці його комерційно цінної інформації.

Законодавства деяких держав безпосередньо встановлюють заборону для працівника на розголошення конфіденційної інформації свого колишнього роботодавця. Так, на підставі ст. 85 Мексиканського закону 1991 р. про розвиток та охорону промислової власності будь-яка особа, що має у зв'язку з роботою, наймом, виконанням функцій або перебуванням на посаді, виконанням своїх професійних обов'язків або підтримкою ділових відносин доступ до комерційної таємниці й була попереджена про її конфіденційний характер, повинна утримуватися від її розголошення без достатніх підстав і згоди власника секретної інформації [11, с. 251].

В Україні зазначені аспекти взаємовідносин між працівником і колишнім роботодавцем законодавчо не врегульовані, тому під час укладання трудових договорів з найманими працівниками варто приділяти особливу увагу зобов'язанням працівника щодо нерозголошення конфіденційної інформації, отриманої ним у зв'язку з виконанням своїх службових обов'язків. На підприємстві доцільно розробити внутрішнє положення про інформаційну політику. У ньому варто чітко визначити, яка інформація є конфіденційною чи має характер комерційної таємниці, а також упровадити заходи відповідальності працівників за дії, пов'язані з неналежним збереженням чи іншим подібним поведінням з документацією, що містить відомості, які визнаються комерційною таємницею.

Останнім часом спостерігається ситуація, коли положення трудових договорів визначають обов'язок працівника зберігати інформацію, що має характер комерційної таємниці, не лише під час виконання своїх трудових обов'язків, а також протягом певного періоду після припинення трудових відносин із роботодавцем. Фіксація подібних положень в умовах трудового договору загалом дає змогу забезпечити додержання в таємниці комерційну цінну інформації. Проте треба враховувати вимоги розумності й добросовісності під час формулювання таких норм. Не варто, наприклад, у трудовому договорі фіксувати обов'язок праців-

ника не розголошувати отриману ним конфіденційну інформацію протягом занадто тривалого часу. Протягом цього періоду інформація може втратити свою актуальність, а фіксація занадто тривалого часу збереження відомостей може викликати зворотну реакцію – несерйозне ставлення працівника до такої умови.

Крім того, умова трудового договору про збереження в секретності отриманої працівником інформації після припинення трудових відносин може бути дієвою в разі зазначення сторонами договору, що указане положення зберігатиме свою чинність у тому числі й після розірвання договору. За відсутності такого застереження припинення трудових відносин буде мати наслідком розірвання трудового договору за всіма його умовами. З метою уникнення подібної ситуації сторонам трудового договору доцільно прямо визначити, що його умови з приводу збереження таємної інформації будуть зберігати чинність у випадку припинення інших умов трудового договору. У цьому разі можна говорити про змішаний характер подібного договору. Він включатиме елементи як трудового контракту – у частині фіксації трудової функції працівника, що регулюється трудовим законодавством, так і цивільно-правового договору – у частині доступу до конфіденційної інформації та збереження режиму її секретності. Цивільно-правова частина договору буде регулюватися ЦК України. Відтак припинення трудових відносин між працівником і роботодавцем не матиме наслідком припинення обов'язку щодо нерозголошення конфіденційності інформації, якщо останній установлений у договорі.

Висновки. Підсумовуючи результати розгляду особливостей і правової природи договору про конфіденційність у системі цивільних договірних інформаційних зобов'язань, зазначимо, що в чинному законодавстві існують необхідні нормативно-правові передумови для регулювання відносин у сфері укладання та виконання таких договорів. Проте доктринальне дослідження й нормативне забезпечення договірних засад збереження конфіденційності нині ще далекі від досконалості й потребують свого розвитку, ґрунтовного наукового аналізу та законодавчого регулювання.

Договори про конфіденційність передбачають регулювання пасивної поведінки боржника щодо утримання від учинення дій, спрямованих на порушення інформаційних прав кредитора, тобто від розголошення певної інформації, яка була надана боржнику чи стала відомою у зв'язку з його участю у відносинах із кредитором.

Договір про конфіденційність також може бути охарактеризований як різновид ліцензійного договору про надання прав на інформацію, згідно з яким одна сторона (ліцензіат, конфіденціал) повинна дотримуватися обумовленого договором режиму інформації, набутої від іншої сторони (ліцензіара, конфідента), і зобов'язується не надавати права на інформацію іншим особам. Таке розуміння договору про конфіденційність дає змогу поширити на правове регулювання його умов положення законодавства про форму й істотні умови ліцензійного договору з урахуванням специфіки притаманних такому виду договірних зобов'язань.

Список використаних джерел:

1. Носік Ю. Договір про нерозголошення інформації. URL: <http://pravoznavec.com.ua/period/article/6502/%de>.
2. Договірне право України. Особлива частина: навч. посіб. / Т.В. Боднар, О.В. Дзера, Н.С. Кузнецова та ін.; за ред. О.В. Дзери. Київ: Юрінком Інтер, 2009. 1200 с.
3. Носік Ю.В. Права на комерційну таємницю в Україні: монографія. Київ: КНТ, 2007. 240с.
4. Кохановська О.В. Теоретичні проблеми інформаційних відносин у цивільному праві: монографія. Київ: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2006. 463 с.
5. Сляднева А. Определение понятия коммерческой тайны субъекта хозяйствования. Підприємництво, господарство і право. 2004. № 9. С. 40–43.
6. Сергєєва О. Поняття та ознаки комерційної таємниці. Підприємництво, господарство і право. 2001. № 2. С. 36–38.

7. Цивільний кодекс України. Відомості Верховної Ради України. 2003. № 40–44. Ст. 356.
8. Про інформацію: Закон України в редакції Закону України від 13.01.2011 № 2938-VI. Відомості Верховної Ради України. 2011. № 32. Ст. 313.
9. Про захист від недобросовісної конкуренції: Закон України від 07.06.1996. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 36. Ст. 164.
10. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001. Відомості Верховної Ради України. 2001. № 25–26. Ст. 131.
11. Основи інтелектуальної власності. Київ: Видавничий Дім «Ін Юре», 1999. 578 с.

МОЖАЙКІНА О.С.,
кандидат психологічних наук, доцент,
доцент кафедри міжнародного
приватного, комерційного
та цивільного права
(Київський національний
торговельно-економічний університет)

УДК 347.939.1

ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ ФОРМ ВРЕГУЛЮВАННЯ СПОРУ ЗА УЧАСТЮ СУДДІ В ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

У науковій статті досліджуються правові основи врегулювання спору за участю судді за Цивільним процесуальним кодексом України, а також основні принципи даної процедури. Проведено правовий аналіз спільних та закритих нарад, і визначено практичні аспекти їх проведення.

Ключові слова: *врегулювання спору за участю судді, спільні та закриті наради, принципи, медіація.*

В научной статье исследуются правовые основы урегулирования спора при участии судьи по Гражданскому процессуальному кодексу Украины, а также основные принципы данной процедуры. Проведен правовой анализ общих и закрытых совещаний, и определены практические аспекты их проведения.

Ключевые слова: *урегулирование спора при участии судьи, общие и закрытые совещания, принципы, медиация.*

The scientific article investigates the legal basis for settling a dispute with the participation of a judge under the Civil Procedural Code of Ukraine, as well as the basic principles of this procedure. A legal analysis of the joint and closed meetings was held and the practical aspects of their conduct were determined.

Key words: *joint and closed meetings, mediation, principles, settlement of dispute with participation of judge.*

Вступ. 15 грудня 2017 р. набрав чинності Закон України «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів», який перед-

